

UDK 811.163.42'282(497.5-3 Podravina)

Izvorni znanstveni članak

Rukopis primljen 28.IX.2011.

Prihvaćen za tisak 30.XI.2011.

Jela Maresić

Zavod za lingvistička istraživanja

Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Ante Kovačića 5, HR-10000 Zagreb

jmaresic@hazu.hr

PODRAVSKI KAJKAVSKI DIJALEKT

U radu se opisuje fonološki i morfološki sustav podravskoga kajkavskog dijalekta. Određuje mu se mjesto unutar kajkavskoga narječja. Donose se neka obilježja sintakse.

I. Prostiranje

Podravski kajkavski dijalekt ima rubni položaj unutar kajkavskoga narječja. Nalazi se na sjeveroistoku kajkavskoga područja. Pripadaju mu govori istočno od Koprivnice: Botovo, Drnje, Sigetec, Koprivnički Bregi, Novigrad Podravski, Molve, Virje, Miholjanec, Rakitnica, Hampovica, Šemovci, Sveta Ana, Mičetinec, Đurđevac, Kalinovec, Ferdinandovec, a na krajnjem istoku područja su Podravske Sesvete koje još u potpunosti pripadaju tome dijalekatnom tipu. Istočnije se nalazi nekoliko mjesta oko Staroga Gradca nastalih novijim migracijama koja pripadaju miješanim govorima. Sjeverna kajkavska granica, što je ujedno i granica podravskoga dijalekta, ide uz rijeku Dravu i mađarsku granicu. Podravskom kajkavskom dijalektu pripadaju i gotovo svi govori u hrvatskome dijelu prekodravlja (Novačka, Otočka, Gola, Gotalovo, Repaš i dr.), osim Ždale. U Mađarskoj je uz rijeku Dravu nekoliko sela u kojima se stanovništvo u svakodnevnoj komunikaciji, osim mađarskim, djelomice služi (ili se služilo) i podravskokajkavskim tipom govora (Brežnica, Belovar, Vizvar, Rasinja, Boljevo, Baboča, Lukovišće i dr.). Pretpostavlja se da su Hrvati u južnu Mađarsku došli u vrijeme turskih osvajanja, a dio je stanovnika vjerojatno bio i starosjedilački.

Na zemljopisnome prostoru podravskoga dijalekta izdvajaju se govori Peteranca, Torčeca i Hlebina, koji pripadaju drugim kajkavskim dijalekatnim tipovima, što je povezano s doseljavanjem i porijeklom stanovništva.

Pitomača i uža okolica pripadaju sjevernomoslavačkom, a Kloštar Podravski i uža okolica glogovničko-bilogorskom dijalektu. Taj nekompaktan kajkavski prostor na istoku i jugu graniči sa štokavskim narječjem (Virovitica i okolica, Bjelovar i okolica). Jugoistočno od Koprivnice nalazi se manji, a jugozapadno od nje veći štokavski otok.

II. Geneza i grananje

Glavno je obilježje govora podravskoga dijalekta ograničenje naglaska na posljednja dva sloga akcenatske ili morfološke riječi. U većini je govora osnova za određivanje mjesta naglaska akcenatska cjelina (*nāšli sò ga, pītalī smo*), a morfološka riječ tek u nekim (npr. Podravske Sesvete i Ferdinandovec: *nāšli so ga, pīālī smo*). Po tome se taj dijalekatni tip razlikuje i izdvaja od drugih dijalekata kajkavskoga narječja. Osim toga, potpuno se je izgubila intonacijska fonološka opreka.

Po drugim se fonološkim inovacijama, refleksu stražnjega nazala *q i slotvornoga *ʃ, prostor podravskoga dijalekta može podijeliti u dvije osnovne skupine:

- a) Govori koji imaju /*o*/ na mjestu tih starih glasova smješteni su na zapadu područja: Drnje, Sigetec, Koprivnički Bregi, Molve, Virje, Miholjanec, Hampovica, Šemovci, Rakitnica, Đurđevac i dr. U tu se grupu mogu uvrstiti i neki govori u kojima je refleks dvojak (*q, *ʃ > /*o*/ / /*u*/) (Novigrad Podravski i Gola).
- b) Govori koji imaju /*u*/ nalaze se na istoku i samome rubu podravskoga dijalekta: Kalinovec, Ferdinandovec, Podravske Sesvete, Mičetinec, Sveta Ana, Lukovišće i dr. U Podravskim Sesvetama i Ferdinandovcu u nekim se kategorijama čuva stariji refleks /*o*/ (u glagola II. vrste i 3. 1. jd. prez.), dok je u Kalinovcu samo u glagola II. vrste (npr. *porinōti*, ali *budū*, *dōjdū*).

Daljnje su podjele dijalekta po morfološkim kriterijima: zapadna se grupa govora prema nastavcima za genitiv množine imenica ženskoga roda može podijeliti na dvije podgrupe. Prvu čine govori koji u G mn. im. ž. r. imaju nastavke -*o* / -*ē* (Virje, Molve, Hampovica, Rakitnica, Miholjanec, Gotalovo i dr.) te govor Gole, a drugu koji imaju -*o* / -*ī* (Drnje, Botovo, Sigetec, Bregi, Jagnjedo-

vec, Đurđevac, Rakitnica i dr.). Nastavke -ǫ / -ī imaju i svi govori istočne grupe (Kalinovec, Ferdinandovec, Podravske Sesvete) te govor Novigrada. Kao posebna podgrupa na zapadu se područja izdvajaju govori koji imaju očuvan imperativ s nastavcima -i, -ęte/-ęte (Virje, Molve, Hampovica, Rakitnica, Miholjanec, Jagnjedovec, Bregi i Novigrad). Većina govora podravskoga dijalekta u lokativu jednine imenica ženskoga roda ima nastavak -i, a manja grupa ima -ę (Đurđevac, Sveta Ana, Rakitnica, Bregi). Svi govori podravskoga dijalekta imaju u instrumentalu jednine imenica ženskoga roda isti nastavak (-ōm), što je važan kriterij pri određivanju pripadnosti govora istome dijalektu.

III. Fonologija

3.1. Akcentuacija

Dva su bitna obilježja po kojima se podravski dijalekt izdvaja u kajkavskome narječju, hrvatskom i drugim slavenskim jezicima:

- a) ograničenje naglasaka na posljednja dva sloga riječi ili naglasne cjeline,
- b) ukidanje intonacijske fonološke opreke.

Naglasak je u cijelome podravskom dijalektu uvijek na pretposljednemu slogu riječi, ako je posljednji kratak (*prīmāti, vdāvāti*). Ako je posljednji slog dug, naglasak je obvezno na njemu (G *ženę / ženę, I ženōm*). Osnova za određivanje mjesta naglasaka u većini je govora fonetska riječ, tako da se naglasak pomiče prema kraju naglasne cjeline ako slijedi enklitika (*došlā je, onda sę je košlō* Vir¹). Ako se naglasak pomiče na kraj cjeline s dugoga naglašena sloga, na njemu ostaje nenaglašena dužina (*smrāči m se dđk te vidim, sōncę ti žārķo* Vir). U A jd. u konstrukciji s prijedlogom naglasak može prijeći na proklitiku što je ograničeno na manji broj jednosložnih imenica s kratkosilaznim naglaskom (*nā plac, nā stol, zā stol*). Sve su se zanaglasne dužine pokratile. Iako intonacija naglasaka nije fonološki relevantna jer ne utječe na promjenu značenja riječi, akut se kajkavske realizacije može ostvariti i to, uglavnom, samo na pretposljednem dugom slogu riječi ili naglasne cjeline (*[nažgāti, dęte, bāka, i jā sem bīl]*).² Realizacija je akuta najčešće povezana s rečeničnom intonacijom. Budući da je intonacijska opreka ukinuta, opreka dugo – kratko vrlo

---

¹ Kratice mjesnih govora: Bo Botovo; Br Koprivnički Bregi; Dr Drnje; Đur Đurđevac; Ferd Ferdinandovec; Go Gola; Got Gotalovo; Ham Hampovica; Kal Kalinovec; Mič Mičetinec; Mih Miholjanec; Mol Molve; Nov Novigrad Podravski; Rak Rakitnica; Ses Podravske Sesvete; Sig Sigetec; Sv. A Sveta Ana; Šem Šemovci; Vir Virje; Viz Vizvar.

² U ovome se radu takve sporadične realizacije kajkavskoga akuta posebno ne bilježe.

je važno razlikovno obilježje što se, primjerice, vrlo lako može uočiti kod vid-skih parova glagola (svr. *nadosipàti* : nesvr. *nadosīpàti*; svr. *nadomeṭàti* : nesvr. *nadomēṭàti* Đur).

3.2. Vokalizam

Vokalizam podravskih govora ima šest fonema:

kratki naglašeni		kratki nenaglašeni		dugi	
i	ɯ	i	ɯ	i	ɯ
ɛ̇	o	ɛ̇	ɔ̇	ɛ̇	ɔ̇
ɛ̇	a	ɛ̇	a	ɛ̇	a

Taj se osnovni vokalni sustav različito realizira u pojedinim govorima.

U istočnoj grupi (Đurđevac, Kalinovec, Ferdinandovec, Podravske Sesvete) samoglasnici /e/ i /ɛ̇/ u naglašenim i nenaglašenim, dugim i kratkim slogovima imaju približno jednaku fonetsku vrijednost [e] i [ɛ̇]. Neznatna je razlika u izgovoru /ɛ̇/ u kratkome nenaglašenom slogu gdje nije “otvoreno” kao pod naglaskom, međutim i u tom je položaju potpuno sačuvana njegoa fonemska vrijednost.

U virovskom te u susjednim govorima Hampovice, Rakitnice, Miholjanca i Molvi u dugom se slogu /e/ obično realizira “zatvoreno” [ž̇ɛ̇n, ṗɛ̇t, ṧɛ̇st]. Međutim, postoje male izgovorne razlike. Nešto je zatvorenija realizacija /e/ u dugome slogu, ako je podrijetlom od jata [ḋɛ̇te]. Otvorenije se realizira, približno kao “srednje” [e] (G jd. [gl̇āv̇ɛ̇]) ako je na mjestu etimološkoga *e i prednjega nazala *ɛ̇. Fonetske su varijante [ɛ̇] i [e] moguće i u kratkome slogu (npr. [ḋɛ̇la / ḋɛ̇la], [pov̇ɛ̇dla], [ṡɛ̇dla], [ṁɛ̇sec], G jd. [meṡɛ̇ca] Vir). U tim se govorima u kratkome naglašenom slogu /e/ < *e, *ɛ̇ realizira vrlo otvoreno [ž̇ž̇na, ṡɛ̇be, ṫɛ̇be], a takva je realizacija moguća i u sekundarno produženome slogu [ṙɛ̇ći, paṁɛ̇ti].

Izgovor fonema /u/ smanjenoga je intenziteta, bemoliziran, u većini govora blago labijaliziran, pomaknut prema fonemu /i/. Takav je izgovor zabilježen i u nekim drugim kajkavskim i štokavskim govorima.

U zapadnim se govorima (Botovo, Drnje, Sigetec, Gola, Virje, Molve, Miholjanec, Rakitnica, Hampovica, Šemovci) /o/ u dugim naglašenim i nenaglašenim te u kratkim nenaglašenim slogovima redovito realizira kao [o] ([zaḋov̇o]stv̇o], [ɔ̇nḋa sṁo ḋȯšli], [slaġati ɔ̇ḃi̇co], [ni kṙiḟni ḋȯžen] Vir). U kratkome naglašenom slogu takva je realizacija moguća, ali nešto rjeđe ([k̇ȯk̇ȯš], [j̇ȯsa], [ɔ̇nda]

Vir) te je u takvu položaju /o/ obično “srednje” realizacije [o] ([dðšla, pðsel]). U istočnim govorima (Đurđevac, Kalinovac, Ferdinandovac, Podravske Sesvete) ta je izgovorna razlika neznatna. Iako je u grupi govora na zapadu područja uočljivija, niti u njima [o] više nema fonemsku vrijednost.

U većini se govora podravskoga dijalekta /a/ realizira kao “srednje” [a] i u dugim i u kratkim slogovima. U virovskome govoru, u kojemu kvantiteta sloga utječe na realizaciju u kratkim se slogovima realizira kao [a], a u primarno dugim slogovima obično kao [a] ([mâli], [plāčāla]). Samo se ponekad [a] može realizirati i u sekundarno produženim slogovima ([na pāšō], [pāk]).

Refleks jata i poluglasa izjednačen je u svim je govorima (*ə = *ĕ).

Fonem /e/ koji je na mjestu *ĕ (mĕsto, sĕći, tĕsto), u Virju se i nekim okolnim govorima u kratkome slogu ponekad može realizirati kao “srednje” [e] [delāti] dok je u dugome slogu izrazito zatvorene realizacije.

Poluglas je u svim govorima dao glas e-tipa. Govori Đurđevca, Brega, Šemovaca i Svete Ane uvijek imaju refleks /e/, bez obzira na naglasak i kvantitetu sloga (mĕgla, stĕklo, dĕn, dðber, pĕšek, pĕtek, jĕdĕn). Govori Kalinovca, Ferdinandovca i Podravske Sesvete u naglašenim slogovima (dugim i kratkim) te u prednaglasnim (dugim i kratkim) obično imaju /e/, a u zanaglasnim slogovima nepromjenjivih riječi te u sufiksima u kojima je “nepostojan” glas, refleks je /e/ (vnĕter, mrĕvec, krĕtek, zdĕneć). U navedenim govorima u kategorijama u kojima nije “nepostojan” glas, poluglas je dao /e/ (crĕvek, crvĕka, mĕrtvec, mrtvĕca).

Refleks je primarnoga *e i prednjega nazala *e izjednačen (*e = *e). Na zapadu područja, govori Botova, Drnja, Brega, Sigetca, Gole, te govori Đurđevca, Kalinovca, Ferdinandovca, Podravske Sesvete, Vizvara i dr. i u dugim i u kratkim slogovima imaju /e/ (žĕna, žĕnski, jĕzik, mĕso). Govori Virja, Molva, Miholjanca, Rakitnice na mjestu *e i *e imaju fonem /e/ otvorene realizacije samo u kratkim naglašenim slogovima (žĕna, jĕzik), dok se u kratkim nenaglašenim slogovima realizira kao “srednje” [e]. U tim su govorima u dugim slogovima *e i *e dali “zatvoreno” /e/ (pĕć, G mn. žĕn, šĕst, pĕt, mĕso).

Refleks je stražnjega nazala *o i slogotvornoga *o izjednačen (*o = *o). Na zapadu područja većinom je na mjestu tih starih glasova /o/ (vðglen Vir, žĕt Mol, tðći Mih, bðxa Br, jabðka Šem, vrðć Ham, čĕn Sig), a tako je i u Đurđevcu, uz neke izuzetke (sðsed, vðna). Golski govor ima dvojak refleks: /o/ i /u/ (gðlop, gðlobica, jabðka Go). U novigradskome je govoru pretežito /u/, ali se u mnogim leksemima i nekim morfološkim kategorijama čuva starije /o/ ili se pojavljuju dublete (tðća, pðteknðti, ostājð, zīdð, A jd. sðbðto / sðbðtu Nov). Na

istoku je područja u pravilu /u/ (*vûk* Kal, Ferd, *pûž* Ses, *pât*, *jabûka* Sv. A, *sûšed* Mič, *čûn* Viz). Svi govori na istoku područja (Kalinovec, Ferdinandovec, Podravske Sesvete) imaju /o/ < * $\varnothing$ u glagola II. vrste na *-noti* (*meknôti*, *poteknôti*), a većina i u 3. l. mn. prez. (*idô*, *kupujô*, *otijô*).

Govori podravskoga dijalekta kao i većina govora kajkavskoga narječja imaju ograničenje u distribuciji samoglasnika na početku riječi, ali se ono ne provodi dosljedno i podjednako u svim govorima. U tom je položaju ispred /u/ i /o/ (< * $\varnothing$) protetsko *v* gotovo redovito na cijelom području (*vulîca*, *vudrîti*, *vûjec*, *vožâr*, *vòglen*). Protetsko *j* pojavljuje se samo u nekim leksemima ispred samoglasnika /o/, /a/, /e/ i /e/ (*jôko*, *jôtec*, *japatêka*, *japatîca*, *Jêva*, *ježerâća*), a u nekim je govorima (npr. u Virju i Molvama) nešto više primjera (osim navedenih i *jôsa*, *jôct*, *jôle*). Protetsko *x* također se pojavljuje u ograničenom broju leksema s malim razlikama u broju potvrđenih primjera u pojedinim govorima, a može se pojaviti ispred samoglasnika /a/, /o/, /i/ te slogotvornoga /r/ (*xambrêla*, *xotâva*, *xôle* ‘ulje’, *xîga*, *xrzâti*, *xrâda*). U govorima u kojima se /x/ zamjenjuje glasovima /v/ i /j/ (Đurđevac, Novigrad, Kalinovec, Podravske Sesvete) pojavljuje se uglavnom samo ispred slogotvornoga /r/, a rijetko ispred kojega drugoga samoglasnika, i to većinom u najstarijoj generaciji govornika.

3.3. Konsonantizam

Većina govora podravskoga dijalekta ima konsonantizam koji obuhvaća 23 jedinice: /p, t, k, b, d, g, c, č, ž, f, s, š, x, z, ž, v, m, n, ñ, l, l̥, r, j/.

Neki sustavi imaju zvučnu afrikatu /z/, koja se obično pojavljuje na mjestu fonema /z/ u konsonantskome skupu /zg/ (*drêzga*, *drûzgâti*), na mjestu konsonantskoga skupa /dz/ (*ozvonëti*, *ozâž*) te u pojedinim leksemima *mòžeg*. Taj fonem ima periferan položaj.

Većina govora na zapadu dijalekatnoga područja ima spirant /x/, ali u svima ima nestabilan položaj. U tim govorima može doći u svim položajima u riječi (*xajkâti*, *xîga*, *jûxa*, *sûxi*, *snëxa*, *krûx* Vir, Mol, Br), ali u nekim kategorijama i leksemima izostaje ili je zamijenjen fonemima /v/ ili /j/ (*rânim*, *rastîk*, *vřpa*, *ðrej*, L mn. im. ž. r. *f sačâj*, *pô xîžâj* Vir). Pojavljuje se u nekim leksemima gdje mu po etimologiji nije mjesto (*sôxa* ‘sova’, *krôx* ‘krov’ Vir, Mol, *smëxâli* ‘smijali’ Got). Na istoku (Đurđevac, Kalinovec, Podravske Sesvete), pa i u nekim zapadnijim govorima (Novigrad), /x/ se je obično izgubio ili je zamijenjen fonemima /v/ ili /j/ (*bûva* ‘buha’ Ses, *bûja*, *prôpuj* Đur, *râna*, *ôdâti*, *jûva*, *snëja*, *ðrej* Đur, Kal, Ses). Međutim, i u tim se govorima pojavljuje kao proteza (*xrâžav*).

Govori smješteni na sjevernim padinama Bilogore (Hampovica, Rakitnica i Šemovci) nalaze se između te dvije grupe te se u njima spirant /x/ može pojaviti u većini položaja u riječi, ali može biti i zamijenjen ili izostati. Stoga su česte dublete (*krùx / krùv, orèxi / orèji, xīža / īža*).

Gubitak i zamjena glasa /x/ nije samo obilježje navedenih podravskih kajkavskih govora, već i govora štokavskoga narječja s kojima graniče, kao i nekih drugih hrvatskih dijalekata. Pojava se je na područje podravskoga kajkavskoga dijalekata najvjerojatnije proširila pod utjecajem susjednih štokavskih govora.

Fonem /l/ postoji u jednome dijelu mjesnih sustava (*vôla, nedèla, lûdi, krâl, zèmla* Vir, Mol, Kal, Ses). U đurđevečkome je govoru došlo do depalatalizacije te na njegovu mjestu imamo slijed /jl/ (*kôkojl* ‘kukulj’, *pòjle*) ili /l/ (*košùla, nedèla, zèmla, lûdi*). Na krajnjemu zapadu podravskokajkavskoga područja, u govorima Drnja, Botova, Sigetca, Gotalova i Gole /l/ je također depalatalizirano, a nepromijenjeni ostaju sekundarni skupovi /pj/, /bj/, /vj/, /mj/ (*Vřbję, Bezgòvję* Dr). Međutim, u tim govorima može sporadično doći i /l/ (*ořgułáš* Dr, *zèlę* Got). U Drnju i Botovu zabilježen je i nesliveni izgovor *l + j* (*vešèlję*). Različit je razvoj /l/ u govorima Kalinovca (*zdrâvle, bòle, stèplem, kudèla, zèmla, mèjla, Trî krâjla*) i Mičetinca (*zèmla, nedèla, vešèjle, vâjla, krâjl, ozdravlène, Šlěvęc mâli*).

U većemu je broju govora koji imaju /l/ došlo do palatalizacije /l/ u glagola s dočekom *-iti* (*mořiti, spīřiti* Vir, Mol, Ses, Ferd, Šem, Rak, Ham i dr.). Ta je pojava u Molvama, Virju, Podravskim Sesvetama dosljedna, a u drugim govorima fakultativna.

Većina podravskih kajkavskih govora ima fonem /n/ (*sùknâ, kòn*) dok su govori u kojima dolazi do premetanja palatalnoga elementa ili do potpune depalatalizacije u manjini (*pâjn, kòstajn, čěšnek* Đur).

Kod starijih je govornika razvoj palatalnoga /r’/ > /rj/ u intervokalnoj poziciji djelomično još uvijek očuvan u većini govora (*škârje, ořjem, môrje*). Mlađi ga govornici sve više izbjegavaju, osobito u frekventnijim leksemima kao što su *more* i *večera*.

Sekundarni su skupovi **taj, *daj* nakon gubitka poluglasa ostali nepromijenjeni (*listje, cvètje, sadjê / sadjê*).

Na mjestu skupa **čar-* dolazi /cr/ (*cřn, cřlën / cřlën, cřv*). Na mjestu početnoga sthr. **črě-* nastaloga prema prasl. **čer-* dolazi “punoglasje” (*čëřêp, čëřëvo, čëřšná*)³.

³ Prasl. su likovi **čerpb, *červo, *čeršnja*. Prasl. je skup **čer-* u sthr. dao **črě-* po zakonu likvidne metateze. Jedna je od mogućih interpretacija da je glas *e* u narječjima umetnut zbog izbjegavanja suglasničke skupine (npr. dolazi i u čak. *čerip, čerivo*, uz druge potvrđene likove).

U zapadnoj grupi govora podravskoga dijalekta nema zvučnih šumnika na kraju izgovorne cjeline (*săt 'sada', rêt 'red', krîf 'kriv', kîf 'krv'* Vir). Do neutralizacije opreke po zvučnosti dolazi i u govornome lancu ispred vokala i sonanta sljedeće riječi (*kăt vòdi, za săt nîšće, ôf je, žîf je* Vir). U jednosložnim prijedlozima u takvu položaju nije došlo do neutralizacije po zvučnosti jer zvučni šumnici ne stoje na apsolutnome kraju (*od malđći* Vir). Obezvučenje se ne provodi svaki put u potpunosti, već je u većini govora navedene grupe moguća i poluzvučna realizacija (G mn. *krôy* Vir). Govor Đurđevca i svi govori istočnije od njega ne provode obezvučenje u potpunosti, već se zvučni šumnici najčešće realiziraju poluzvučno (*sűşed, grăd, bălaj, plây*). Do fonetske neutralizacije dolazi kada u izgovornoj cjelini slijedi bezvučni konsonant (*pot plòtom, snèk sevērom* Ses).

IV. Morfologija

U morfologiji je djelomično ostalo nepromijenjeno starije kajkavsko stanje. Zadržale su se neke tipične značajke kajkavskoga morfološkoga sustava, ali je došlo i do niza inovacija.

4.1. Imenice

4.1.1. Imenice muškoga roda

U deklinaciji imenica muškoga roda morfološki je izjednačen G i A jednine (*îma jezîka kàk kràva rêpa* Vir), osim kad imenica stoji s prijedlogom (*îde na òbet* Vir). Vokativ se morfološki izjednačio s nominativom, ali neke kategorije imenica, kao što su osobna imena i rodbinski nazivi, mogu imati oblik s posebnim nastavkom za taj padež (*kűmeş, ste zêli svêćo?* Dr, *kűmeş, òdi sim; Ştêfo, Făbo* Ses). Dativ i lokativ jd. imaju nastavak *-u*. L jd. se može naglasnom razlikovati od D jd. (*f pòtòku* Ham, *pò stòlu* Mol, *na pôdu* Ses), ali je ta pojava obuhvatila manji broj imenica. Nastavak *-om* u I jd. m. i s. r. prevladao je u svim osnovama (*sűrom, rògom* Dr, Ses, *z nôžom* Kal, Ses, Đur, *držàti pòt klűćom* Vir). Pojavljuje se i nastavak *-em* (*z vűnem, z jăjcem* Vir), ali on dolazi samo na palatalne osnove. Množina im. m. r. ima kratke oblike (N *brêgi, plûgi* Vir, *vűxi, bòri* Šem, A *sòke* Vir), a ako osnova završava na /k/, /g/, /x/ nije došlo do sibilizacije /c/, /z/, /s/ (*težâki, kaşnâki* Vir). U G mn. prevladao je nastavak *-ov* / *-òv* u svim osnovama (*vòzòf, fritâlof, obrisâćòf, žgâncòf* Vir), a u palatalnim se osnovama u većoj mjeri zadržao i nastavak *-ev* / *-èv* (*nòžey / nôžey*

Đur, *roditelĵef, žnecĵef* ‘žetelaca, onih koji žanju’, *komadićĵef* Vir). Opća je tendencija da se dugi nastavci prošire na sve osnove tako da su takvi oblici u nekim istočnim i rubnim govorima potpuno prevladali (*čovĵkôy, vozôy, obadôy, rogôy* Kal, Ses). Stari se nastavak -o čuva u nekim tipovima imenica m. r., koje obično imaju samo pluralne oblike (*gōšćić Dr, pūrić Sig, novâc Ses, Đur, Miolânc Sv. A, Rak, z Brvĵec Đur, ot Trĵĵoy krâl Šem*). Množinski su padeži D, L i I uglavnom zadržali morfološku razliku. U D mn. prevladao je nastavak -om / -ōm u svim osnovama, a -em / -ēm dolazi samo na palatalne osnove (*sōsĵdōm, pijâncem, žnecēm Vir, bregōm, vōkōm Mol*). U L mn. najčešći je nastavak -ĕ (*pō vrtĕ, pō brojĕ Vir, na ftićĕ, na noftĕ Mol*), ali može doći i nastavak -i (*f kolâći, pri kōni Dr*). U jednome se dijelu govora u I mn. čuva nastavak -i / -ī (*s kolĵći, za koścī, z volī Vir*), dok je u istočnim govorima prevladao nastavak -ĕ (*s kōnĕ, nōktĕ, stârcĕ Kal, Ses*). Dakle, na istoku su se područja morfološki izjednačili L i I mn., a u D mn. prevladavaju stari nastavci -ōm / -ēm, s tim da -ēm dolazi samo na palatalne osnove (*piščōkōm, kopāčĕm, māčkōm Ses*).

4.1.2. Imenice srednjega roda

U deklinaciji imenica srednjega roda uz brojeve 2, 3 i 4 u nekim se je imenicama sačuvao poseban oblik (ostatak duala), i to na cijelome području (*dvĕ lĕte Br, Rak, Ham, Mol, Mič i dr., dvĕ mĕstĕ Kal, Fred, Ses, dvĕ jōke Got, trī jâjce Mol, Vir, Nov, dvĕ pāsme Nov*). U N jd. nepalatalne osnove imaju nastavak -o, (*mĕstō Vir*), a palatalne -e (*vōže Vir*). Zbirne imenice imaju nastavak s fiksiranim naglaskom (*sadjĕ Vir, Mol, grañĕ Kal, Ses, Đur*), dok je nastavak -ō rijetko potvrđen (*godovnō, prokļctvō Ses, kumstvō Vir*). N mn. ima dug osnovni samoglasnik (*lĕta Šem, Vir, Mol, Đur, Ses, Kal, rĕbra, imĕna Mol*), a u nekim se imenicama može pojaviti dugi nastavak s fiksiranim naglaskom (*srcâ Ham, Ses, klopkâ Ham, bĕtvâ Ses, toporiščâ Đur*) koji označuje zbirnost. U G mn. u svim govorima prevladava -o nastavak (*lĕt, mĕst*). Na zapadu područja na osnove koje završavaju suglasničkim skupom dolazi i nastavak -ĕ (*gnĕzdĕ Rak, Got, Mol*), na istoku nastavak -ī (*pīsmī Đur, Ses*), a u nekim se govorima sporadično pojavljuje nastavak -ōv (*drobižjōf Go*).

4.1.3. Imenice ženskoga roda

Imenice ženskoga roda a-osnova u G jd. imaju nastavak -ĕ. On se, ovisno o tipu fonološkoga sustava govora, realizira kao -ĕ (Vir, Mol, Ham, Rak, Mih) ili -ĕ (Đur, Ses, Ferd, Kal, Šem, Dr, Bo, Go i dr.), a u objema je grupama uvijek

naglašen (*deškê, vòdê, brigê* Vir, Mol, *kmicê, sêstrê* Ses, Đur, Kal i dr.). Većina govora u D i L jd. ima nastavak *-i* (D *k mēši, žēni, sēstri* Vir, Mol, Ses, Kal, Dr, Bo i dr., L *pri xīzi* Vir, Bo, *fkmīci* Ses, Mič i dr.). Manji broj govora ima u D i L nastavak *-e* (*k mēšê, fšūmê, na glāve, po kôžê* Đur, Šem, Rak, Br, Sv. A). Neke imenice u D i L imaju dug osnovni samoglasnik (*vu vōdi* Mol, Vir, Dr, Bo, *k mēši* Kal, Ses, Bo i dr.). U I jd. proširen je nastavak *-ōm*, koji je po pravilu uvijek naglašen (*ženōm, pòd mešōm* Vir, Mol, *z glāvōm, nogōm* Ses). U G mn. u svim se govorima čuva stari nastavak *-o* (*rīb, pūr, batīn*). Taj nastavak u većini govora i prevladava u imenica kojima osnova završava kratkim samoglasnikom, dok se u imenica s dugim samoglasnikom i u onim kojima osnova završava suglasničkim skupom proširio nastavak *-ī* (*prīcī, deškī* Ses, Đur, Šem, Kal i dr.). Imenice kojima osnova završava suglasničkim skupom mogu G mn. tvoriti nastavkom *-o*, a skup ima morfem *-e* (*dēšek* Đur, *rūšek* Ses). U govorima Virja, Molvi, Gotalova i Gole u G mn. sve više prevladava nastavak *-ē* u svim osnovama (*noĝê, gōškê, tēpkê* Vir, *birkê* Got). Većina je govora u imenica a-osnova uglavnom sačuvala morfološku razliku triju množinskih padeža: D *-ām*, L *-āj*, I *-ami* (D *ženām*, L *bukvāj*, I *špicāmi* Vir). Na krajnjem istoku područja tu razliku čuvaju samo najstariji govornici (D *ženām*, L *v goricāj*, I *ženāmi* Ses), a mlađi u sva tri padeža redovito rabe samo nastavak *-ām*.

Neke imenice svih triju rodova u I mn. imaju nastavak *-mī* (z *vuxmī* Vir, *ludmī* Ham, Mol, Sig, z *lasmī* Đur).

4.2. Pridjevi

U pridjevskoj se promjeni razlikuju nastavci nepalatalnih i palatalnih osnova m. i s. roda (npr. *šāran – šāranōga, vrōć – vrōćēga* itd. Mol).

U N jd. m. roda opisnih pridjeva dva su moguća lika, jedan s nastavkom *-o*, a drugi s nastavkom *-i* (*tōp – tōpi* Mol). Razlika je često i u naglasku (*glōbōk – glōbōki* Mol). Uporaba im nije potpuno razgraničena, međutim, postoje distribucijska pravila. Kraći se lik neodređenoga vida redovito pojavljuje kao dio predikata (*jēdēn jē vīsoĝ, a jēdēn nīžek; tē e kōjn vrēć stār i sājkan* Đur). Duži se lik određenoga vida redovito pojavljuje u atributnoj službi (*lēpi dēčko* Đur). Taj se lik rabi i kada mu prethodi pokazna zamjenica (*ōy lēpi jē dōšēl, a ōn grđi nē* Đur). I u drugim se oblicima pridjeva svih triju rodova također u određenoj mjeri razlikuje uporaba tih dvaju likova, ali je razlika samo u naglasku (*bāš stē kilāvī – kilāvī prāšćōki; sneja īm e fājn bīla trcāsta – trcāsta žēna; lobodā e tāk dēbēla, kaj bī jo z bāltōm sēkēl – dēbēla lobōda; nēću kisēlōga mōšta – tāk kisēlōga mōšta još nēšem pīl* Đur).

D i L jd. ž. r. u većini govora imaju nastavak *-i* (*slâni, mâsni, krûšni*), rjeđe *-oj*, i to, pretežito na istoku područja (*stârôj, žûtôj* Kal, Ses), a u đurđevečkome, svetoanskome, rakitničkom, šemovečkome i bregovskome *-e* (*k mlâde, k lêve*).

Komparativ se pridjeva tvori nastavcima *-ši, -eši / -ēši*, pri čemu može doći do alternacije osnove (*lěpši, jākši, đūkši; starēši, grdēši, višēši*), nastavkom *-jši* kada je alternacija obvezna (*mlājši, krājši*) te supletivom (*bōlši, gōrši*).

4.3. Zamjenice

Deklinacija osobnih zamjenica (*ja, ti, mi, vi*) u velikoj se mjeri poklapa s deklinacijom imenica a-osnova. U nekim istočnim govorima naglasak je pojedinih oblika na posljednjem slogu (*z mēnôm*). U L mn. većim su se dijelom sačuvali stari oblici *nâs, vâs* (*pri vâs, pri nâs*), ali se pojavljuju i dublete *vâm, nâm* iz D, te *vâmi, nâmi* iz I. Osobna zamjenica *on*, kao i pokazne zamjenice, deklinira se po pridjevskoj deklinaciji. Pokazna zamjenica *venê, venâ, venô* ‘onaj, ona, ono’ Mol i dr., kao i posvojna *venôgôv, venôgôva, venôgôvo* ‘njegov, njegva, njegov’ Mol, rijetko su u uporabi, i to većinom kod starijih govornika. U nekim su govorima potpuno iščezle.

Gotovo na cijelome području podravskoga dijalekta upitna je zamjenica za živo *štò* ‘tko’ (*Štò je dôšel? Štò pòje tàam?*), a samo najistočniji govori Podravske Sese i Lukovišća u Mađarskoj imaju zamjenicu (*t*)*ko*. Upitna zamjenica za neživo je *kâj* (*kěj, kěj*), koja u većini govora u G ima oblik *čěsa*. Sve više prodire noviji *čěga* koji je na krajnjem istoku potpuno prevladao.

4.4. Brojevi

Brojevi se do četiri obično dekliniraju (N *dvâ, G dvějov, D dvêm, A dvâ, L dvějov, I dvěmi* Mol; N *trî, G trûj, D trêm, A trê, I trěmi* Đur), a u nekim se govorima sporadično dekliniraju i brojevi veći od četiri (*s petěmi kravâmi* Mol).

4.5. Glagoli

Glagolski se sustav u bitnim obilježjima ne razlikuje od cjeline kajkavskoga narječja te obuhvaća: prezent, perfekt, pluskvamperfekt, futur, imperativ, kondicional I., kondicional II., infinitiv, supin, glagolski pridjev radni, glagolski pridjev trpni i glagolski prilog sadašnji. Nema imperfekta, aorista, drugoga futura te glagolskoga priloga prošlog.

Supin su sačuvali nesvršeni i dvovidni glagoli. Od infinitiva se razlikuje nastavkom (*kôpat, nôsît* Ses), a negdje i naglaskom (*ide jêst, ide pît, ide čestîtat* Vir).

Infinitiv se tvori nastavcima *-ti* i *-ći*, a u nekim je zapadnim govorima u tom glagolskom obliku došlo do duljenja naglašenoga samoglasnika (*imēti, dēti* Vir).

U prezentu neki glagoli na *-ati* (V. vrste) mogu pripadati dvama razredima te imaju oblike s alterniranom osnovom (*klôpļem*) ili rjeđe s osnovom jednakom infinitivnoj (*kolôpam*). U 3. l. mn. I. – IV. vrste prevladavaju kraći nastavci (*pletô, stepô, berô, pećô, počînô, čkomê, crnê, sadê, dišê* itd.) jer nije došlo do poopćavanja nastavka *-jo / -ju* ili *-do / -du*. Takvi se oblici pojavljuju sporadično kao duplete u pojedinim govorima (*piščê / piščijo* Ses, *stojijo* Viz, *vrîdô, dôbîdô* Sig).

Imperativ ima 2. lice jd. i 2. lice mn., a nastavci su za njegovu tvorbu: 1. *-i, -ite* (*zēmî, zēmîte* – istok); 2. *-i, -ete* (*potëkni, potëknëte* – zapad); 3. *-j, -jte* (*pîtaj, pîtâjte*); 4. *-o, -te* (*drš, dršte; zlêj, zlêjte; poštûj, poštûjte*). Čuvaju se stariji karakteristični kajkavski oblici imperativa s jotiranom osnovom (*pövēć, povëćte; jëć, jëćte; vîš, vîšte*). Nastavci *-i, -ete* dolaze u Virju, Molvama, Novigradu, Bregima, Šemovcima, Rakitnici, Hampovici, Miholjancu i Jagnedovcu, a nastavci *-i, -ite* u Đurđevcu, Kalinovcu i Sesvetama. Zapovjedni se način za ostala lica izriče konstrukcijama s prezentom ili infinitivom (za 3. jd. i mn. *nëk îde, nëk idô; nâj dôjti, nâjte dôjti*), opisno (za 1. mn. *idëmo jëst; idëmo se mëknôti; dâjte da čujëmo*), prezentom (za 1. mn. *stanëmo, popijëmo si* Ses) te vrlo rijetko posebnim oblikom (*držmô ga, pustimô ga* Mol).

Perfekt se tvori od glagolskoga pridjeva radnog i nenaglašenih oblika prezenta glagola *biti* (*nošîlî sô* Vir, Mol i dr., *smô imëli* Vir).

Pluskvamperfekt se tvori od perfekta pomoćnoga glagola *biti* i glagolskoga pridjeva radnog (*dôk je bîl ôbetëžal* Mol).

Futur se tvori od prezenta glagola *biti* i glagolskoga pridjeva radnog (*bôš dôšel, bômô dôšli* Vir, Mol, *bum dôšel, bûmo dôšli* Ses).

Kondicional I. tvori se od petrificiranoga nenaglašenog oblika aorista *bi* i glagolskoga pridjeva radnog (*spâl bi, vudrîl bi* Mol), a kondicional II. od kond. I. glagola *biti* i glagolskoga pridjeva radnog (*bi bîl spâl, bi bîl vudrîl* Mol).

Za istovremenu se radnju rabi glagolski prilog sadašnji (*idôć, nosëć, pláčôć, popëvajôć* Mol, *znajûć, igrajuć* Ses). Glagolski se prilog prošli izgubio.

V. Sintaksa

Iako je o podravskom dijalektu relativno dosta pisano, sintaksa ni u jednoj me radu nije dotaknuta. Na temelju malobrojnih istraživanja toga tipa može se utvrditi da sintaktička razina podravskoga dijalekta ima niz općih podudarnosti s drugim kajkavskim govorima.

5.1. Red riječi

Položaj je glagolskih klitika relativno slobodan. Karakteristično je da naglašeni oblici glagola *biti* mogu biti proklitike, na početku rečenice i/ili daleko ispred glavnoga glagola (*bi opàla; smò trôja kôla imêli; vrôčô so jâxo na mekôto žêne nosîle* Vir; *sêm brbnôla kaj nêsêm trebàla; sêm vûni Jêli Milošêvi oglûstil sladolêda; si sê prêdrêmal* Ses). Zamjениčke klitike također mogu biti proklitike, na početku rečenice (*ga žvâjznę po vûvu kâj mu zapišći* Ses). Kada se zamjениčka i glagolska klitika nađu jedna pokraj druge, zamjениčka je na drugom mjestu (*sem se poštimàla* Vir, *so si pûno napravîli; smo si sâmi zêli; so ga zmlâtîli; bi ga vûdril, da sę nê mêknol* Ses). Izuzetak je 3. 1. jd. prez. u kojemu zamjениčka klitika dolazi na prvo mjesto (*sę ję fkôčil; sę ję fkôčila; sę ję fîcnol v zrâk; si ję napravîl vrâga; si ję mîslil svôję; ga ję vrîtnol* Ses).

Položaj je negacije ispred glagola *biti* na istoku područja uobičajen (*japôk nêsu bìli; nêsmo bìli tàm; nêję mògęl prispravîti* Kal), a na zapadu je glagolska klitika obično antepionirana negaciji, često i razdvojena od nje kojom drugom naglašenom ili nenaglašenom riječi (*nê mi ję lępô* Bo; *sô sę nê dâlę* Br; *jâ sêm nê štęla îti; kât smò tâto nê imâlę* Dr, *sem nê lât; kâj smò nê dôbrô nîti navîle* Vir). Na zapadu je područja moguće razdvajanje potvrdnoga oblika glagola *biti* i inverzija njegovih dijelova (*mî smò ję* Bo).

Enklitike mogu biti i naglašene prema općemu pravilu o pomicanju naglaske na pretposljednji slog naglasne cjeline (*samo sêm se obudîla; ime î je Ana* Vir).

Položaj pridjeva može biti:

- a) uobičajen, ispred imenice na koju se odnosi: *pečęna gôska* Dr, *imâmò pòsnò jęlô* Sig, *tô sô bìli blagdânski ôbrôki* Bo, a može i koji drugi rečenični dio doći između njih (*âl je vedrêni bìl kôtel* Vir).
- b) iza imenice, vrlo udaljen od nje ili sasvim na kraju rečenice (*gorgîni îma lępî; îma brôća bëlôga* Kal, *nêgoy trâktor, vęlîki, pûno trošî; dôk so bìlę onę pęći domâćę, vęlîkę* Ses, *klet smò delâli nôvo; košulę smò pamôćne nosîli* Vir). To se odnosi i na gl. prid. trpni (*gôla vôda i mâlò mâsti pušćenę* Vir), na zamjenice te zamjениčke pridjeve (*tô smò napravîlę s papêrom onêm rûganêm* Br, *za mójęga živôta nêsò nosîli rôbâće onę šîrôke* Vir, *vu vrbâku nêma barę nikakvę* Ses).

Glagoli mogu imati posljednje mjesto u rečenici: a) gl. prid. r. (*vôda sę je nad męnom sklôpîla; jâ sem dvę rôbâće oprâla; štô bi v zdênom sêdel?* Vir), b) infinitiv (*nâj s tēm svôjêm grčânôm škrebęćati* Ham, *idęmo mi tô mekôto splatîti; nâj mi tulîko mlêko nosîti* Vir, *ôće jâjca jęsti* Ses), c) supin (*čâk sô z*

Nõvõga Grâda dôšle tu čêxat; ženë sõ išle prediõvo pâkat Vir, jâ sëm otišla tâm grâja brât Kal), d) prezent (s trëjõ litrî sîra dêlam Vir). Objekt može biti iza glagola (jâ sëm si nê štëla zëti kõmađića; jëno lëtõ smõ imëli dvõje svâte Vir, õčë poklâti pîščõke Ses).

Kao i za druge govore kajkavskoga narječja, karakteristični su glagoli s povratnom zamjenicom u akuzativu (*vućiti sę, plakâti sę, poćinõti sę, razgovârjâti sę* Ses), i dativu (*sęsti si, pręćitâti si, mislîti si, lęćî si* Ses).

Upitna se rečenica može izreći bez čestice *l(i)* (*jęsi sę poćinol?; jęsi kûpil?; si sę vmîl?* Ses).

Izriče li se pitanje česticom *l(i)*, ona obično stoji na drugome mjestu u rečenici, iza oblika glagola *biti* (*ję l bõ išla? Vir; ę l si nę znaš to mâlo zadreğnõti? ę l si zõral? Ses; ję l sëm sę rodîla, ję l nê? ę l vidîš? Kal*).

5.2. Sveze

Uobičajene su sveze riječi:

- a) imenske, najčešće višestani nazivi i imena koji se sastoje od dvije imenice: *slîva bistrîca, slîva oslâća, rûška tępka, golûbi capâki, kõkoš capâća, pëvęc capâk* Ses, pridjeva i imenice: *balâvi pûž, žâbji vûjęc* ‘punoglavac’ Kal, *capâsta kõkoš, kõkoš capâsta, imâmo capâstę kokõši* Ses, *imâmo Marîju Snëžnu f kolovõzu* Kal, *dîgânõ tęstõ, põldâšna męša* Dr;
- b) glagolske, kojima značenje odgovara glagolu, a u formalnoj strukturi mogu sadržavati glagol + imenica, glagol + glagol, glagol + prilog, prijedlog + glagol, glagol + sintagma. U njima se obično pojavljuju glagoli sa širokim značenjem (*dobîti dÿvu* ‘usmrđjeti se’, *dëlâti trÿca* ‘prkositi’, *imâti râda* ‘voljeti’, *îti zâmuž* ‘udavati se’, *îti na strân* ‘obavljati nuždu’, *îti na sęđ* ‘lijegati (o kokošima)’, *dâti jęsti* ‘nahraniti’, *dâti vodę* ‘napojiti’, *dęti v zâbę* ‘pojesti’, *vûn zvadîti* ‘izvaditi’ Ses);
- c) pridjevske (*dõbro držęćî* ‘jedar, zdrav’, *dõbro stojęćî* ‘imućan’ Ses);
- d) priložne (*na časę* ‘pomalo, povremeno’ Ses, *õy čas* ‘upravo, malo prije’, *õn čas* ‘u onom trenutku’ Đur, *po starînski, po domâćę, po detęćę, na dôļę, na gõrę, na brzo* ‘uskoro’ Ses).

VI. Zaključak

Govori podravskoga kajkavskog dijalekta nalaze se na istočnoj granici kajkavskoga narječja, istočnije se od njih nalaze govori štokavskoga narječja. Iako

su ih zahvatile brojne inovacije, djelomično je ili u potpunosti očuvan i niz arhaičnih kajkavskih obilježja. Dobro se čuva supin, u većini govora čuvaju se posebni oblici za DLI mn., djelomično je očuvan -ø nastavak u G mn. im. ž. r., nastavak -jo / -ju ograničen je, uz neka odstupanja, samo na V. vrstu glagola, u većini se govora čuva stariji oblik G zamjenice za neživo (*česa*).

Kao i u drugim kajkavskim dijalektima inovacije su zahvatile sljedeće kategorije: smanjenje broja deklinacija, gubitak dvojine, vokativa, aorista, imperfekta, glagolskoga priloga prošlog na -v, -vši, gubitak razlikovanja kategorije živo/neživo u A jd. im. m. r. i dr.

U podravskome je kajkavskom dijalektu razvoj otišao još dalje, ponajviše u akcentuaciji (naglasak je ograničen na posljednja dva sloga riječi ili naglasne cjeline, ukinuta je intonacijska fonološka opreka), a promjene su zahvatile i glasove (vokalizam je reduciran na šest fonemskih jedinica, glas /u/ specifične je artikulacije).

Najviše inovacija ima u istočnim govorima toga dijalekta, od kojih je znatan broj nastao pod utjecajem susjednih govora štokavskoga narječja, ali i unutar-sustavnim promjenama (*q = *ʃ > /u/, glas /x/ najčešće se zamjenjuje ili gubi, krajnji se zvučni šumnici najčešće realiziraju poluzvučno (*süşęđ*, *grâđ*, *bâlaj*, *plây*), neki govori imaju u DLI mn. ž. r. nastavak -ama / -amā, zamjenicu za živo (*t*)ko, došlo je do promjena u leksiku itd.).

Literatura:

- BRABEC, IVAN 1970. Hrvati uz Muru i Dravu te u Vedešinu. *Ljetopis JAZU*, 74, Zagreb, 495–500 + karta.
- FANCEV, FRANJO 1907. Beiträge zur serbokroatischen Dialektologie. Der kaj – Dialekt von Virje, mit Berücksichtigung der Dialekte Podravina's (Koprivnica – Pitomača). *Archiv*, 29, Berlin, 305–389.
- LONČARIĆ, MIJO 1977. Jagnjedovački govor (s osvrtom na pitanje kajkavskoga podravskog dijalekta). *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 4, Zagreb, 197–262.
- LONČARIĆ, MIJO 1990. Jezični odnosi u Podravini. *Kajkaviana & Alia : ogledi o kajkavskim i drugim hrvatskim govorima*. Čakovec – Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 51–63.
- LONČARIĆ, MIJO 1998. Proučavanje podravske kajkavštine. *Kajkaviana & Alia: ogledi o kajkavskim i drugim hrvatskim govorima*. Čakovec – Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 272–277.
- LONČARIĆ, MIJO 1998. Molvarski govor. *Župa i općina Molve – Izabrane teme*, Koprivnica, 172–179.

- LONČARIĆ, MIJO 2005. Naglasne osobitosti podravskoga dijalekta kajkavskoga narječja. *Kajkaviana & Alia : ogledi o kajkavskim i drugim hrvatskim govorima*. Čakovec – Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 278–283.
- MARESIĆ, JELA 2000. *Morfologija podravskih govora*. Zagreb, doktorska disertacija, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- MARESIĆ, JELA; MIRA MENAC-MIHALIĆ 2008. *Frazeologija križevačko-podravskih kajkavskih govora s rječnicima*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- MARESIĆ, JELA 2010. Govor i rječnik Molvi. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 16, Zagreb: HAZU, 1–124.
- MARESIĆ, JELA; VLADIMIR MIHOLEK 2011. *Opis i rječnik đurđevečkoga govora*. Đurđevac: Gradska knjižnica Đurđevac.
- MENAC-MIHALIĆ, MIRA 1996. O nekim imenicama ženskoga roda u đurđevečkom. *Đurđevečki zbornik*, Đurđevac, 177–178.
- PIŠKOREC, VELIMIR 2005. *Germanizmi u govorima đurđevečke Podravine*. Zagreb: FF-Press, Filozofski fakultet.
- VEČENAJ, IVAN; MIJO LONČARIĆ 1997. *Rječnik govora Gole*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

The Kajkavian dialect of Podravina

Abstract

The author describes the phonological and morphological system of the Podravina dialect. Its position in the Kajkavian dialect is determined. A basic overview of the syntactic layers of the dialect is also given.

Ključne riječi: podravski dijalekt, kajkavsko narječje, fonologija, morfologija, sintaksa
Key words: dialect of Podravina, Kajkavian dialect, phonology, morphology, syntax